

ORGANIZAREA EVALUĂRII CURENTE A STUDENȚILOR SECȚIEI CU FRECVENȚĂ REDUSĂ ÎN CONDIȚIILE UTILIZĂRII CURSURILOR DIGITALE

Liubov ZASTÎNCEANU,

conf.univ., dr.în pedagogie

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract. *The aproach towards higher education systems through various abilities as well as the necessity of training, or at least the initiation of some professional abilities of graduates, implies the revision of all aspects of the educational process. Studies at a reduced frequency in this sense represent a challenge because of the small amount of direct contact lessons, the necessity of achieving quality studies and difficulties in the organization of certain types of activities, necessary for a high quality educational process. The article analyzes the problems for realizing the current evaluation in the context of the training necessity and appreciation of the graduates' professional skills in this type of education. Certain solutions are presented that allow the accomplishment of a current relevant evaluation through the use of digital courses.*

Studiile cu frecvență redusă au fost întotdeauna o provocare atât pentru instituțiile de învățământ superior, cât și pentru persoanele, care au curajul să aleagă această formă de învățământ. Pentru instruiți frecvența redusă este o modalitate de obținere a unei diplome de studii superioare, combinând învățarea cu munca, creșterea copiilor, deplasări peste hotare de lungă durată etc. Pentru instituțiile de învățământ superior, studiile cu frecvență redusă ridică o multitudine de probleme didactice: planuri de învățământ separate, organizarea corectă a sesiunilor, combinarea orarului secției cu frecvență și a celei cu frecvență redusă, ajustarea curriculumurilor la proporția prevăzută de lege a lucrului în contact direct și a celui individual etc. Dar una din cele mai mari probleme, care urmează imediat din specificul studiilor la secția cu frecvență redusă este: *Cum poate fi asigurată calitatea formării unui student de la secția cu frecvență redusă cel puțin în aceeași măsură ca și a unui student de la secția cu frecvență?*

Calitatea formării unui student în instituțiile de învățământ superior se apreciază în, ultimă instanță, prin prezența la acesta a unor competențe profesionale, formarea cărora era proiectată prin crearea unui plan de învățământ corespunzător. Multiplele studii în delimitarea structurii, prezenței și modalităților de evaluare a prezenței competențelor, realizate de Jonnaert Ph., Cristea S., Molina V., Cabac V. și alții, ne duc la concluzia, că prezența unei competențe profesionale poate fi evaluată doar prin plasarea studentului într-o situație profesională sau quazi-profesională, care ar necesita aplicarea acesteea. În același timp, situațiile profesionale sunt atât de complexe că, practic, marea majoritate a unităților de curs studiate în primii 2-3 ani la facultăți au ca finalitate nu atât formarea competențelor profesionale ca atare, cât cumulara unor *resurse* (cunoștințe algoritmi, comportamente specifice), care fiind mobilizate într-o situație profesională, vor contribui la tratarea ei pertinentă. Astfel, un absolvent al specialității *Matematica și informatica*, domeniul *Științele educației*, în soluționarea unei situații, cum ar fi proiectarea și realizarea unei lecții de matematică la o clasă concretă la un subiect concret va trebui să mobilizeze resursele cumulate în cadrul cursurilor de matematică (limbaj, stil de raționament, cunoștințe matematice), cursului de didactica specialității (specificul studierii conținuturilor respective), cursurilor de psihologie (psihologia vârstelor, teoriile învățării), cursurilor de pedagogie (managementul clasei de elevi, organizarea procesului didactic, educația incluzivă) etc.

Procesul de învățământ universitar, cu toate particularitățile sale, rămâne clasic din dimensiunea

subproces: e o combinație a situațiilor de predare, învățare și evaluare, care sunt menite de a iniția formarea anumitor competențe profesionale ale viitorilor absolvenți. Pentru secția cu frecvență redusă organizarea situațiilor de predare este asigurată de instituția de învățământ, prin elaborarea orarului, iar de organizarea situațiilor de învățare – în cadrul orelor de seminarii și laboratoare – profesorii, în afara lor - însăși instruiții. Ținând cont de proporția orelor de studiu independent, dimensiunea învățare rămâne în cea mai mare parte în responsabilitatea studenților.

Cea mai puțin clară dimensiune a procesului de învățământ la secția de studii cu frecvență redusă este evaluarea, în special evaluarea curentă.

În documentele reglatorii ale procesului de studii în învățământul superior ([1], [2]) se identifică utilizarea a trei termeni specifici în legătură cu noțiunea de evaluare: evaluare sumativă, evaluare formativă și evaluare curentă. În proiectul regulamentului cu privire la evaluarea în sistemul de învățământ superior se atestă prezența unui termen nou – evaluarea periodică. Analizând stipulările documentelor menționate cu referire la evaluare, menționăm, că în final, prin *evaluare curentă* se subînțelege *orice formă de evaluare realizată pe parcursul semestrului de către cadrul didactic, rezultatul căreia este exprimat prin note, care, la rândul lor, contribuie la formarea așa-zisei medii a reușitei curente*. În cazul secției cu frecvență redusă media reușitei curente constituie 50% din nota finală, care se fixează, în cazul unei note de promovare, în fișa reușitei studentului [2]. Autonomia universitară din Republica Moldova permite instituțiilor de învățământ superior să utilizeze diferite forme și instrumente de evaluare, doar cu condiția, că repectivele corespund criteriilor de calitate și sunt aprobate pentru utilizare la diferite niveluri de apreciere a calității: catedră, consiliul facultății, comisia metodică sau comisia de calitate.

În contextul realizării evaluărilor curente la secția cu frecvență redusă, putem menționa:

- Plan-cadru pentru studii superioare (ciclul I- licență, ciclul II-master, studii integrate, ciclul III-doctorat)[1] din 2015 nu descrie forme sau proceduri speciale pentru evaluare la secția cu frecvență redusă;
- Regulamentul de organizare a sistemului de învățământ superior în baza sistemului național de credite de studii transferabile indică că evaluările curente la secția de studii cu frecvență redusă trebuie să fie realizate în cadrul orelor de contact direct(art.75, 2015) [2] de asemenea fără a descrie specificul organizării acestora.

Anul de studii la secția cu frecvență redusă conține de obicei 3 sesiuni: de toamnă, de iarnă și de vară. În sesiunea de toamnă se planifică realizarea orelor de contact direct la unitățile de curs din I semestru, în sesiunea de iarnă – evaluările sumative/finale (examenele) pentru cursurile din primul semestru și orele de contact direct pentru cursurile din semestrul al doilea, evaluările finale pentru care au loc în sesiunea de vară. Astfel, se crează o situație, care categoric nu contribuie la realizarea unei evaluări curente calitative:

- fiecare curs conține foarte puține ore de contact direct, ceea ce nu permite de a rezerva dintre ele și ore separate pentru evaluare;
- orele de contact direct sunt foarte condensate într-un regim deloc comod pentru asigurarea învățării – 4-5 perechi pe zi, cu pauze foarte mici;
- materia de studiu se propune de obicei într-un mod sintetic, care nu permite de a conștientiza toate nuanțele, aplicațiile și specificul ei. În aceste condiții cadrele didactice universitare aleg una dintre următoarele variante de cumulare a notelor pentru evaluarea curentă:
- evaluarea curentă se realizează în cadrul orelor de contact direct prin intermediul unor metode care nu asigură un tablou clar al prezenței achizițiilor de diferite niveluri ale studenților: interogări, simulări, prezentarea referatelor, rezolvări de probleme, lucrări practice etc;

- evaluarea curentă se realizează formal, propunându-se probe, care apelează doar la primele 2 niveluri cognitive: reproducere și înțelegere, de o durată de 20-30 minute, pentru a se reuși și studierea altor subiecte din curs;
- evaluarea curentă se realizează prin intermediul unor probe sumative în adevăratul sens al cuvântului, ceea ce implică studierea preventivă profundă doar a unor conținuturi (care sunt incluse în probă), pierderea a cel puțin două ore de contact direct și insuficiența studierii altor subiecte;
- evaluarea curentă se realizează parțial în timpul sesiunii, folosind una din primele trei variante, iar alte note se cumulează prin evaluările lucrului independent dirijat.

Oricare ar fi formele de evaluare curentă aplicate la studiile cu frecvență redusă, este clar că ele sunt destul de deficitare: notele obținute nu reflectă, de cele mai multe ori, cunoștințele sau achizițiile reale ale studenților. La momentul realizării evaluărilor curente, resursele evaluate se află de obicei în zona memoriei de scurtă durată și, aproape sigur, vor fi uitate imediat după realizarea acestei probe. Despre stabilitatea cunoștințelor în acest context chiar nu poate fi vorba. Specificul psiho-pedagogic al studenților secției cu frecvență redusă (tabelul 1), care în marea majoritate sunt adulți, implică o structurare a conținuturilor și activităților deosebită, atât în cadrul orelor de contact direct, cât și în organizarea situațiilor de învățare în afara lor. Fiind suficient de

Tabelul 1. Modalități de abordare a învățării, preluat din [3]

Educabilul Variabila	COPIL	ADULT
Caracteristica de bază	Dependent	Independent, autodirectiv
Experiența anterioară	Neimportantă	Importantă, oferă resurse pentru facilitarea învățării
Montajul psihologic al educabilului	Se bazează pe dezvoltarea fizică, mentală și socială	Se bazează pe necesități
Relevanța cunoștințelor	Aplicabilitate tardivă	Aplicabilitate imediată
Mediul curricular	Competitiv, formal, centrare pe disciplină, orientare spre autonomie	Colaborativ, informal, adaptat necesităților educabilului, centrare pe probleme, sarcini etc.
Planificarea	Efectuată de profesor	Efectuată în comun cu profesorul
Determinarea necesităților	Efectuată de profesor	Efectuată în comun cu profesorul, autodiagnosticare
Design-ul lecției	Secționată în funcție de subiect, focalizată pe conținutul materiei de studiu	Secționată în funcție de necesități, focalizată pe probleme, sarcini etc.
Activitatea de bază	Transmiterea informației	Experimentarea
Evaluarea	Efectuată de profesor	Efectuată în comun cu profesorul și reciproc

motivați pentru studii, cointeresați de propria formare și, eventual, cu o experiență de activitate în domeniul în care se formează, studenții secției cu frecvență redusă demonstrează, de cele mai multe ori, responsabilitate mai mare în realizarea sarcinilor propuse de titularul cursului. Dacă titularul cursului ar avea posibilitatea și, evident, dorința să contacteze cu fiecare student în perioada dintre sesiuni, să organizeze situațiile de învățare și evaluările curente între orele de contact direct și sesiunea de examene, atunci calitatea formării la secția cu frecvență redusă ar crește considerabil. Efortul suplimentar, pe care trebuie să-l facă profesorul în această situație, din păcate, nu este

contabilizat și remunerat, astfel problema calității studiilor la secția cu frecvență redusă rămânând nesoluționată.

Soluția pentru asigurarea calității studiilor la secția cu frecvență redusă poate fi preluată din modalitățile de asigurare a calității studiilor la distanță, cursurilor digitale de formare continuă, adică, în final, din oportunitățile oferite de tehnologiile informaționale și comunicaționale moderne, în special de platformele de învățare.

În general, prezența cursului digital pentru secția cu frecvență redusă pe o platformă de învățare permite organizarea situațiilor de învățare și evaluare și în perioada dintre sesiuni. Platforma MOODLE, utilizată la multe din instituțiile de învățământ superior din Moldova, ca suport pentru cursurile digitale, oferă multiple oportunități de asigurare a unui traseu mai mult sau mai puțin personalizat de studiu a unei unități de curs. Formele diferite de organizare a materiei de studiu permise de platformă, libertatea timpului și locației de acces la ea, activitățile de învățare și evaluare, care nu solicită prezența profesorului permite organizarea unei învățări în ritm propriu de către fiecare dintre studenții secției cu frecvență redusă. Posibilitatea evaluării asistate de platformă în acest context reprezintă un bonus suplimentar: profesorul crează testele sau activitățile, ce presupun evaluare, iar evaluarea nemijlocită este realizată de mediul platformei, cu memorarea rezultatelor evaluării. Astfel se minimizează volumul de muncă a titularului și se optimizează procesul de management al învățării la secția cu frecvență redusă.

Evaluarea curentă, realizată pe platforma de învățare, în opinia noastră, ar soluționa problema validității evaluărilor curente realizate și stabilității resurselor acumulate în cadrul cursului. Din păcate, experiența cumulată de instituțiile de învățământ superior în acest domeniu nu este suficient de vastă.

Vom prezenta, în cele ce urmează, o descriere sumară a experienței de realizare a evaluării curente la cursul de didactica matematicii pentru treapta primară la specialitatea *Pedagogie în învățământul primar și pedagogie preșcolară* în anul de studii 2017-2018 la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), în cadrul experimentului pedagogic realizat de echipa proiectului instituțional de cercetări aplicative 15.417.06.27A *Dirijarea formării competențelor profesionale în cadrul studiilor universitare prin organizarea unui proces de instruire adaptivă (PROFADAPT)*. Unitatea de curs *Didactica matematicii pentru treapta primară* este plasată în semestrul 6 în planul de învățământ a acestei specialități, grupele PP31R, PP32R, cu orele de contact direct realizate în sesiunea de iarnă și cu susținerea examenelor în sesiunea de vară. În cadrul proiectului a fost publicat preventiv suportul de curs *Didactica matematicii pentru treapta primară* [4], care a fost transmis la bibliotecă și plasat în centrul metodic al catedrei de științe ale educației a USARB, catedră responsabilă de specialitatea *Pedagogie în învățământul primar și pedagogie preșcolară*. Publicarea suportului pe hârtie a fost argumentată de studiile anterioare, realizate la această specialitate, care au demonstrat, că marea majoritate a studenților preferă suportul hârtie unui suport electronic.

Astfel, la începutul experimentului, înainte de începerea sesiunii de iarnă, au fost pregătite următoarele resurse:

- suportul de curs în varianta imprimată;
- curs electronic pe platforma MOODLE cu materiale pentru studiu, activități și teste de evaluare formativă și sumativă.

Chestionarea studenților, realizată prin intermediul unui sondaj electronic, a dovedit, că colectivul de instruiți este foarte diferit: sunt prezenți atât studenți cu studii medii de specialitate în domeniu și experiență de muncă, studenți care au absolvit recent liceul și studenți, care au absolvit liceul cu mult înainte de admiterea la facultate. La chestionare au participat toți studenții ambelor grupe -

56 persoane, care nu aveau experiență de lucru pe platformă. Analizând rezultatele chestionării, în cadrul modelului de instruire adaptivă PADDIE, au fost ajustate conținuturile și activitățile în special în cadrul orelor de contact direct. Astfel, mai întâi au fost identificate modalitățile de convingere a studenților de a activa pe platforma de instruire. Una din soluțiile aplicate, care s-a dovedit cea mai eficientă, a fost să se plaseze, înainte de administrarea unei probe de evaluare curentă, a opt variante model a acestei probe pentru pregătire. Ca efect, toți studenții au accesat platforma, după care în primul rând au scris proba respectivă mult mai bine decât se așteptau ei înșiși, iar în al doilea, au sesizat volumul, calitatea și varietatea materialului la curs, care era prezent pe platformă. Valorificând prezența studenților cu experiență de muncă în calitate de învățător la clasele primare, în cadrul seminariilor la curs a fost rezervat timp pentru simulările didactice a secvențelor de lecții cu o analiză ulterioară. Au fost diferențiate sarcinile în funcție de experiența prezentă și formate perechi și grupuri de lucru, dintre care unii posedau experiență de muncă, alții nu. Adaptarea conținutului orelor de contact direct la specificul grupului de lucru a permis crearea unei medii de lucru și de instruire de o eficiență maximal posibilă în condițiile create. În același timp, studenții, în special cei fără experiență de muncă, au conștientizat importanța studierii profunde a materiei la curs pentru viitoarea lor profesie, și au fost de acord să studieze treptat, în ritm propriu, materia prezentată pe platformă. De asemenea, s-a convenit cu studenții asupra datelor realizării evaluărilor curente pe platformă între sesiuni: 10 martie, 8 aprilie și 5 mai 2018. Datele evaluărilor curente au fost precizate cu studenții, majoritatea dintre care lucrează, de aceea s-a optat pentru zilele de odihnă.

Fiecărui student i se permiteau două încercări de a realiza fiecare test pe platformă, după care platforma informa studentul despre nota obținută. Astfel, la data de 6 iunie, când a început sesiunea de vară la frecvența redusă, fiecare student avea deja câte 4 note: una de la o probă de evaluare curentă, realizată în regim de contact direct și 3 de la evaluările curente, realizate pe platformă.

În opinia noastră, prezența resurselor pentru soluționarea situațiilor profesionale, care pot fi acumulate prin studierea cursului de didactica matematicii, nu pot fi totalmente evaluate prin intermediul platformei de învățare. Astfel de achiziții, ca: formularea corectă a unui discurs matematic, adaptarea conținutului matematic predat la particularitățile de vârstă a elevilor, selectarea mijloacelor didactice relevante studierii unei teme de matematică de la treapta primară pentru o clasă anumită, elaborarea tehnologiilor didactice de autor, ajustate situației didactice propuse, elaborarea proiectului de lecție de matematică nu pot fi evaluate prin intermediul unor teste electronice. Ponderea acestor resurse în soluționarea situațiilor profesionale caracteristice specialității de învățător de clase primare, în același timp este destul de mare. Anume din acest motiv, în intervalul dintre sesiuni, studenții au elaborat și un portofoliu cu o structură bine determinată [5], ce conținea aplicații ale metodelor didactice pentru diferite conținuturi matematice, caracteristice treptei primare, proiecte de lecții de autor, demersuri didactice complete ale problemelor textuale etc.

În final, a fost utilizată o formulă specială pentru calculul mediei evaluării curente, în care nota evaluării de la orele de contact direct forma 10%, cea de la testele electronice – 40%, iar cea de la evaluarea portofoliului – 50%.

La prezentarea în sesiunea de examene, studenții grupei respective au solicitat activizarea repetată a testelor de evaluare curentă digitale, pentru o revizuire a cunoștințelor la curs înainte de proba finală.

Curriculumul cursului prevede oportunitatea pentru studenți de a alege forma examenului de evaluare curentă: scrisă sau orală. Tradițional, studenții secției cu frecvență redusă optează pentru

forma scrisă, cel puțin în ultimii 10 ani nu a fost nici o grupă, care a solicitat examen oral. În anul de studii 2017-2018, grupele, care au participat la activitățile pe platformă au solicitat examenul oral și au prezentat rezultate destul de frumoase la acest examen, spre deosebire de promoțiile anterioare (tabelul 2).

Tabelul 2. Rezultatele de examen al grupei experimentale PP32R

Nota	9.01-10	8.01-9.0	7.01-8.0	6.01-7.0	5.0-6.0	3.01-4.99	1.0-3.	Nota medie
Numărul	10	3	11	4	1	0	0	8.14

Chestionarul de satisfacție la curs, administrat după examen, a demonstrat că studenții grupelor respective au apreciat pozitiv:

- posibilitatea de a obține note de evaluare curentă între sesiuni;
- posibilitatea de a accesa testul de evaluare curentă dintr-o locație comodă, într-un moment de timp disponibil;
- posibilitatea de a lucra cu sursele plasate pe platformă în diferite regimuri: on-line și off-line etc.

Utilizarea aceluiași stil de lucru: regim blended-learning cu utilizarea testelor de evaluare curentă la cursurile experimentale din cadrul proiectului *Didactica matematicii* pentru specialitatea *Matematică și informatică*, *Tehnologii educaționale moderne în contexte matematice*, *Metode activ-participative în predarea matematicii* la secția cu frecvență au demonstrat, că utilizarea unor testări intermediare, curente, realizate pe platformă, de asemenea sunt foarte apreciate de studenți.

În concluzie, am dori să menționăm:

- Evaluarea curentă, realizată prin intermediul unor teste adaptate unității de curs, părți componente ale unui curs digital pe platforma de învățare universitară, permite monitorizarea reușitei studentului la curs și sporește responsabilitatea acestuia pentru calitatea învățării, or nota obținută de student în acest caz este la maximum obiectivă.
- Testele de evaluare curentă electronice, realizate în perioada dintre sesiuni la secția cu frecvență redusă, mențin motivarea pentru învățare a studenților în perioada dintre sesiuni și ajută la planificarea învățării de către studenți într-un regim normal, distribuit corect în timp;
- La unele unități de curs, în special cele cu caracter integrativ, cum ar fi *Didactica disciplinei*, evaluarea curentă realizată prin intermediul platformelor de învățare nu este suficientă și trebuie susținută de alte forme de evaluări curente: proiecte, portofolii tematice, referate, studiu de caz etc.

Resurse bibliografice:

1. Plan-cadru pentru studiile superioare, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 1045 din 29 octombrie 2015;
2. Regulamentul de organizare a studiilor în învățământul superior în baza Sistemului național de Credite de Studiu, pus în aplicare prin Ordinul Ministerului Educației nr. 44 din 26.01.2016;
3. ZASTÎNCEANU, L., POPOV, L. Realizarea instruirii adaptive la specialitatea Pedagogie în învățământul primar/Ghid metodologic pentru cadrele didactice, Bălți: Presa universitară bălțeană, 2016, 100 p. ISBN 978-9975-50-168-2
4. ZASTÎNCEANU, L. *Didactica matematicii pentru treapta primară / Suport de curs*, Bălți: Primex-Com, 110 pag. ISBN 978-9975-110-91-4
5. ZASTÎNCEANU, L. Curriculum la *Didactica matematicii pentru treapta primară*, disponibil pe <http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/zastinceanu/didactica2.pdf>